

Un număr vechi 1 leu

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei
 Studenții plătesc pe jumătate
 Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet
 Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI
11 — Strada Artei — 11
 In dosul Palatului Justiției

SUMAR :

Altruismul ca principiu obligator in dreptul pozitiv (urmare și fine), de d. *Vespasian Erbiceanu*.

JURISPRUDENȚĂ ROMANĂ :

Tribunalul Bacău : *Dimitrie Alhanasiu cu George Marc*, cu o Observație de d-l *D. Alexandresco* ;
 Toastul ridicat de d-l *Decan Mihail Antonescu* la banchetul avocaților in seara de 7 Noembrie 1903.
 Scrisoare deschisă.

Altruismul ca principiu obligator în dreptul pozitiv

(Unul din noile experimente ale Codului civil german)

(Urmare și fine) (*)

Dacă, față de considerațiunile expuse mai sus, datoria de a veghea la conservarea bunurilor materiale ale altuia nu poate fi impusă în mod imperativ, legiuitorul are însă la îndemână alte mijloace, prin care, până la un punct, poate stimula în societate sporirea sentimentelor umanitare și altruiste, poate desvolta spiritul de îndatorire reciprocă, combătând în acelaș timp indiferența și nepăsarea, cari, în multe cazuri, dau loc la consecințele cele mai regretabile.

Așa de pildă avem în Codul civil quasi-contractul *gestiunei de afaceri* (art. 987—991), după care acel ce, în absența proprietarului și fără prealabila înștiințare a lui, a intervenit, din propria-i inițiativă la administrarea patrimoniului său, este obligat prin lege a da gestiunei sale îngrijirea unui bun părinte de familie (art. 989) și a o continua până când însăși proprietarul va putea îngriji de ea (987). In asemenea cas art. nostru 991 impune proprietarului, ale cărui interese materiale au fost bine administrate, îndatorirea de a îndeplini obligațiunile contractate în numele său de girant, a-l indemnisa de toate acele ce el a contractat personalmente, și a-i plăti toate cheltuețele utile și necesare ce a făcut.

Ast-fel, luând exemplul citat mai sus, dacă eu intervin la stingerea incendiului ivit la casa vecinului meu, fără îndoială că îndeplinesc o afacere

utilă lui, și deci dânsul este obligat a-mi repara ori-ce daune aș fi suferit din intervenirea mea la stingerea focului (precum ar fi distrugerea hainelor, sau remediarea rănilor și lesiunilor ce mi s'ar fi pricinuit etc.).

Legiuitorul pune la dispoziția girantului acțiunea *negotiorum gestorum contraria*, prin care el poate sili pe proprietar a-și îndeplini toate obligațiunile ce decurg pentru el din o asemenea gestiune utilă. Și pentru aprecierea utilității actelor făcute de girant, doctrina juridică în unanimitate admite, că trebuie să se aibă în vedere momentul săvârșirii lor, fără a se ținea seamă de întâmplările posteriore, cari au putut face să dispară utilitatea acelor acte, dacă bine înțeles aceste întâmplări nu se datoresc însuși faptului girantului: *sufficit si ab initio utiliter gestum fuerit, licet utilitas postea non duraverit* (61).

In ce privește responsabilitatea girantului, legiuitorul nostru prin art. 990, care nu există în Codul francez, declară că dânsul nu poate fi răspunzător de cât numai de dol, dacă fără intervenția lui afacerea s'ar fi putut compromite. Noul Cod german cuprinde o dispoziție identică în art. 680, care zice: «*Bezweckt die Geschäftsführung die Abwendung einer dem Geschäftsherrn drohenden dringenden Gefahr, so hat der Geschäftsführer nur Vorstaz und grobe Fahrlässigkeit zu vertreten*» (62).

Gestiunea de afaceri există aproape în toate legiurile contemporane din Europa, fiind împrumu-

(61) Ast-fel dacă casa a fost distrusă de incendiū, spre marea pagubă a proprietarului, girantul totuși va avea dreptul la repararea daunelor ce ar fi suferit din faptul intervenirei sale la stingerea focului, pentru că actul făcut de dânsul era util proprietarului în momentul când a fost făcut; alt-fel nimene n'ar mai întreprinde gestiunea afacerilor altuia. Autorii sunt de comun acord în această privință. Vezi Laurent, vol. XX, pag. 329; Marcadé, vol. V, art. 1375; T. Huc, vol. VIII, pag. 382; Alexandresco, vol. V, pag. 336.

(62) Dacă gestiunea a fost întreprinsă contra voinței reale sau presupuse a proprietarului, zice art. 678 din noul Cod german, girantul, care cunoștea această voință, este obligat a despăgubi pe proprietar, chiar dacă el n'a comis nici o culpă. Art. 679 din noul Cod german adaugă însă, că voința contrară a proprietarului nu se ia în considerație, când în lipsa gestiunei, o datorie a cărei îndeplinire este de interes public, sau o datorie legală de alimente, care ar încumba stăpânului, n'ar fi fost îndeplinită la timpul oportun. In asemenea caz girantul are drept la reîntoarcerea cheltuețelor sale (art. 683 din acelaș Cod). Din doctrina germană vezi Dernburg, *opera citată*, vol. II, pag. 381—385; Endemann, *idem*, vol. I, § 178. Din doctrina franceză vezi Demolombe, vol. XXXI, pag. 144; Laurent, vol. XX, pag. 336; Pandect. Fr. *Obligation*, vol. I, pag. 1754. La noi vezi Păucescu, vol. II, pag. 63; Alexandresco, vol. V, pag. 322.

(*) Vezi *Curierul Judiciar*, No. 70, 71, 72, 73 și 74 a. c.

tată din dreptul roman, unde această instituțiune își avea aplicațiunea mult mai dese ori, din pricina fregventelor războaie și invasiuni, cari făceau ca proprietarii bunurilor să absenteze, iar acestea să rămână în voea întâmplărei. Astăzi însă, când războaiele nu mai sunt atât de fregvente, când călătoriile se fac cu atâtă ușurință, grație dezvoltării căilor de comunicație, rare ori se va întâmpla ca să se gireze bunurile unui absent. Cele mai de multe ori proprietarul este present, și dacă el rămâne străin de oare cari afaceri, care cer o îngrijire mai de aproape și mai urgentă, se presupune că aceasta se datorește neglijenței sau ignoranței sale.

Legiuitorul consideră gestiunea de afaceri ca fiind pornită dintr'un sentiment altruist, dintr'un sentiment de afecțiune și prietenie, de aceea ea este esențialmente gratuită, girantul neputând cere nici un onorar pentru serviciile sale ⁽⁶³⁾.

Motivul care a determinat înființarea unei asemenea instituțiuni legale, nu poate fi altul de cât considerațiunea de ordine pur morală că *serviciile benevole făcute în interesul altuia merită toată încurajarea*, căci ele contribuiesc la dezvoltarea spiritului de îndatorire reciprocă și de solidaritate socială. Pe de altă parte gestiunea de afaceri folosește și economiei generale a unui stat, fiind că ea tinde la conservarea și dezvoltarea unor bunuri, a căror valoare ar fi fost depreciată prin lipsa de îngrijire din partea proprietarului. Dacă n'ar exista în lege o dispozițiune care să răsplătească pe girant de pierderile suferite cu ocaziunea gestiunii sale, de sigur că casurile de intervenire benevolă în favoarea intereselor altuia s'ar împuțina foarte mult în societate, căci riscul pierderilor personale ce s'ar putea ocasiona, ar constrânge pe fie care de a-și înăduși sentimentele sale altruiste față de aproapele său.

Gestiunea de afaceri, departe de a fi obligatoare din punct de vedere legal, este lăsată din contră la facultatea și libera apreciere a fie căruia, ast-fel că în această privință nu se poate zice că regulile ei formează niște dispozițiuni legale eficace și energice pentru încurajarea acțiunilor desinteresate și dezvoltarea intensivă a principiilor altruiste, atât de necesare vieții sociale.

Din acest punct de vedere ar fi de dorit ca legiuitorul să introducă niște măsuri mai *positive*, cari să oblige pe indivizi să-și aducă servicii reciproce, cel puțin în casuri urgente și extreme. Măsuri de acest gen nu există nicăieri în legiurile actuale, și, după părerea noastră aceasta constituie una din principalele lor lacune.

Această lacună este atât de adânc simțită, în cât unii jurisconsulți și sociologi, pentru a o putea înlătura mai curând, fac oare cari propuneri foarte originale și curioase. Ei cer de a se înființa, alătura de Codul penal, un *Cod de recompense*, care să aibă în vedere organizarea unui sistem de recompense sau răsplată, în scop de a încuraja virtuțile, actele filantropice și desinteresate săvârșite în folosul altuia și reclamate de utilitatea socială.

«Altruistul, zice Raul de la Grasserie, constituie antitesa făcătorului derele *«c'est un contre-criminel»*. Actele caritabile ale altruistului, excedând cu mult limitele ori cărei datorii sociale, nu poate oare da naștere unui drept în folosul său, întocmai precum agresiunea și violența naște dreptul victimei contra agresorului? Simetria morală pare a cere aceasta. În cazul de față avem nu numai sub raportul etic un *excedent de fapte bune*, dar și din punctul de vedere social avem un *excedent de utilitate*. Există o supra abundență de altruism, întocmai după cum fapta rea, infracțiunea oglindește în sine o *supra abundență de egoism*. Criminologiei trebuie să conrespundă deci ca știință *aristologia* sau *agatologia*. Aceasta din urmă are de scop de a stabili în ce condițiuni anume binele, îndeplinit în afară de ori ce obligațiune legală, poate da loc la un drept de recompensă. Infracțiunii, adică violărei dreptului, trebuie să opunem virtutea, eroismul neconstrâns. Virtutea și eroismul, ca și infracțiunea, trebuiesc apreciate nu numai sub raportul moral (printr'un sentiment de admirațiune și simpatie), dar și din punctul de vedere al utilității sociale, pentru că asemenea excedente de altruism sunt foarte avantajoase și chiar indispensabile societății. Așa sunt de pildă faptele eroice îndeplinite pe câmpul de luptă etc.

Chestiunea însă esențială este de a se ști dacă virtutea și eroismul trebuiesc sancționate printr'un premiu, printr'o recompensă, întocmai precum infracțiunea are sancțiunea sa în pedeapsa, și dacă dreptul pozitiv trebuie să organizeze un *Cod premial*, alătura de Codul penal?

Virtutea și eroismul sunt acte, cari întrec cu mult marginele unei obligațiuni legale; eroul, omul virtuos singur poate fi opus criminalului; cu toate aceste exist virtuți de diferite grade, după cum alătura de crime avem delicturile și contravențiile. Dar oare recompensa trebuie să aibă caracterul unei obligațiuni sociale, ca și pedeapsa, sau să fie numai facultativă? În fine ea trebuie să fie materială, sau numai morală, onorifică?

La aceste chestiuni aproape toate legislațiile actuale răspund în mod negativ; ele se ocupă numai de pedepsirea infracțiunilor, ear nici de cum de recompensarea faptelor eroice și virtuose. Acestea din urmă par a avea în ochii legiuitorului o importanță socială neînsemnată, de aceea nici nu se ocupă de ele. S'a spus chiar că dacă virtutea s'ar recompensa materialicește, atunci n'ar mai fi virtute. Cu chipul acesta principiile de drept par a spune că trebuie să se țină samă numai de faptele rele ale cui-va nici de cum însă de cele bune, trebuie să pedepsim, nici cum să recompensăm, să blamăm, ear nu să lăudăm. În mod cu totul sporadic și arbitrar este recompensat de pildă eroismul pe câmpul de luptă, printr'o decorație, adică printr'un semn de onoare, care formează antitesa pedepselor infamante. Atât și nimic mai mult. Acest sistem de recompense să mai aplică încă și în alt mod. Să decorează nu numai virtușii și eroii, dar și oamenii de talent, de știință, funcționarii vechi etc. O asemenea procedură însă constituie o adevărată inadvertență, căci cu sistemul acesta decorația este deturnată de la adevărata ei destinație, care constă în a răsplăti numai virtuțile săvârșite afară de ori ce obligație.

Exceptându-se acest sistem de a se răsplăti prin

(63) Nu vor putea deci să se prevaleze de regulile gestiunii de afaceri samsarii și alți agenți, cari s'ar fi amestecat în afacerile altuia intr'un scop egoist și în vederea unui interes personal, cu intențiunea nerușinată de a specula și a-și face un venit din administrarea patrimoniului altuia. Vezi Pandect. Fr. vol. IV, *Gestion d'affaires*, 1 și urm.

decorații meritele cui-va, nicăeri nu s'a organizat încă un *drept premial*, un *Cod de recompense*, precum avem de pildă un *Cod de pedepse*. Cu toate aceste primul pare a fi *complectarea necesară* a acestui din urmă; unul nu pare a fi legitim fără altul. Dacă eu am *datoria de a suporta pedeapsa*, trebuie să am în acelaș timp și *dreptul de a fi recompensat*; aceasta mi-o spune sentimentul meu intim de dreptate. Societatea trebuie să recompenseze binele în sine, după cum pedepsește răul în sine, afară doar dacă admitem determinismul absolut, și chear în asemenea caz, ea tot e datoare să recompenseze binele, în interesul propriei sale conservări. Recompensarea binelui este un stimulent tot atât de puternic, ca și pedepsirea răului; ea va determina sporirea virtuților și actelor altruiste tot atât de necesare societății, ca și scăderea infracțiunilor. Ce ar deveni oare societatea dacă n'ar obține din partea membrilor ei de cât numai *inacțiuni*; dacă toți cetățenii ar urma riguros principiului legal «de a nu face rău altuia», și n'ar voi să-și întindă reciproc mâna de ajutor?

Recompensa nu trebuie să fie numai morală, ci și materială, să conste chiar în o sumă de bani, căci și infracțiunea este pedepsită cu amendă. Ea poate consta și în *compensarea eventuală* a greșelilor ce s'ar putea comite în viitor. Recompensa trebuie să fie nu administrativă, ci judiciară, adică să emane de la însăși magistratul care aplică pedeapsa (64).

Orî cât de originale și curioase s'ar părea ideile lui R. de la Grasserie, totuși, față de scăderea simțitoare a faptelor altruiste ce să observă în ziua de astăzi, ele merită o deosebită atențiune.

Sunt și la noi unele legi speciale, în cari găsim strecurate dispoziții destinate a stimula prin recompense actele altruiste. Dispoziții de acest gen întâlnim de pildă în legea poliției noastre rurale (65); ele însă, nederivând dintr'un principiu statornic și general manifestat de legiuitor, rămân cele mai de multe ori uitate și negăgate în seamă. Cel puțin noi, până în present, nu cunoaștem nici un caz de aplicarea lor.

Dacă dispozițiile legii poliției rurale, din cauza caracterului lor sporadic și izolat, nu-și pot avea efectul dorit, găsim în unele legiuri europene texte de acelaș gen, cari au o aplicare mult mai serioasă și generală, fiind deci chemate a exercita o puternică înrîurire asupra dezvoltării spiritului de îndatorire reciprocă.

Să știe că în dreptul roman, acel ce găsea un lucru pierdut, era de obicei considerat, față de

proprietarul său, ca un negotiorum gestor, și de aceea avea dreptul a reclama de la acesta cheltuețile făcute cu păstrarea și întreținerea lucrului. Proprietatea asupra lucrului găsitului nu o putea căpăta nici chiar prin prescripție. Despre vre o recompensă acordată găsitului, nici vorbă nu putea fi (66).

Cu toate acestea la romani exista obiceiul, că proprietarul lucrului pierdut sau furat, făgăduia un premiu bănesc aceluia care ar fi găsit și i-ar fi remis lucrul. Acelaș obicei se observă și astăzi. De câte ori, pentru a se stimula sentimentul altruist al aflătorului, nu citim în ziare asemenea promisiuni publice, prin care se oferă «o bună recompensă» sau cutare sumă de bani, aceluia care va găsi și remite păgubașului un obiect oare care pierdut; de și altmintrelea credem, că îndeplinirea unei asemenea promisiuni, este o chestiune numai de onoare, fiind lăsată la absoluta facultate a promițătorului, întru cât aflătorul n'ar putea avea nici o acțiune în această privință (67).

Legiuitorul nou german a transformat un asemenea uz într'o adevărată obligație legală, stipulând anume recompense bănești aceluia care, găsind un lucru străin, îl remite păgubașului. Articolul 971 din Codul civil german statornicește în această privință următoarea normă: pentru obiectele de o valoare până la 300 mărci, recompensa e fixată la 5% procente din valoarea obiectului; pentru obiectele de o valoare mai mare, cum și pentru animale, de recompensa e fixată la 1% din valoarea totală. În casurile, în cari obiectul găsit n'are o valoare materială intrinsecă, ne prezentând importanță de cât numai pentru păgubaș (precum ar fi de pildă o scrisoare, o fotografie, niște chitanțe etc.), fixarea quantumului recompensei este lăsată la aprecierea tribunalului, care decide ținând samă de împrejurări și de echitate. Această regulă, atât de importantă pentru încurajarea actelor altruiste, o găsim introdusă și în codicele altor state (68).

Aflarea și remiterea lucrului pierdut alcătuiește fără îndoială unul din modurile cele mai fregvente de manifestare a activității altruiste. Dacă practica zilnică și însăși legiuitorul a recunoscut că este în interesul utilității sociale de a se fixa o anumită recompensă aceluia care de bună voință aduce serviciu altuia, apoi nu este oare natural să ne întrebăm: n'ar fi oare folositor ca aplicarea unui asemenea sistem să nu se mărginească numai la cașurile restrânse de găsire a lucrurilor pierdute? N'ar fi oare din contră necesar să dăm o extensiune mai mare sistemului recompenselor, aplicându-l și la alte modalități de fapte altruiste?

Afirmativa credem că nu mai poate suferi discuțiune, căci dacă acel care, găsind un lucru și remițându-l păgubașului, are dreptul la o recom-

(64) Vezi Raoul de la Grasserie, *Des Principes sociologiques de la Criminologie*, avec une préface par C. Lombroso, Paris, 1901, pag. 28—33.

(65) Așa avem art. 27 care statuează că acel care, văzând o vită că strică semănăturile altuia, o va prinde și o va duce la oborul primăriei, va primi ca recompensă a zecea parte din amenda la care ar fi condamnat proprietarul vitei. Dacă însă vită se va prinde de către însăși proprietarul semănăturilor, acesta nu va avea dreptul la o asemenea «răsplătire». Art. 79 acordă o «răsplătire» de 40 până la 400 lei din partea guvernului, aceluia care sârind la prinderea făcătorilor de rele, aflați cu lucruri de furat, ar primi vre o rană în luptă ce ar fi avut-o cu ei. Dacă însă rămâne schilod din această luptă, art. 80 îl scutește de plata impositului personal, acordându-i și o pensiuie viageră de 20 lei lunar. Familiei aceluia ce va muri în asemenea împrejurări, i se va face de stat o pensiuie de 50 lei pe lună, zic art. 81 și 82 din aceeași lege.

(66) Vezi Dernburg, *Pandekten*, vol. I, § 206.

(67) Găsitorul lucrului pierdut credem că n'ar putea avea o acțiune pentru obținerea sumei promise de proprietarul lucrului, pentru motivul că remiterea lucrului păgubașului este impusă ca o obligație imperioasă găsitului prin însăși art. 327, 328 Cod penal, care califică ca abuz de încredere faptul de a nu remite păgubașului un lucru pierdut, despre care acesta a întrebat.

(68) Vezi Stobbe-Lehman, *Kandbuch des deutschen Privatrechts*, vol. II, § 131. În Codul nostru, ca și în cel francez, nu se prevede nimic în această privință, afară doar de cazul descoperirii unui tesaar pe un loc strein, când art. 649 Cod civ. acordă descoperitorului jumătate din valoarea tesaarului.

penă, apoi cu atât mai mult trebuie să aibă un asemenea drept acela care contribuie la salvarea lucrurilor altuia de la peire, sau care îi oferă concursul său pentru a evita o daună ce eventual ar putea să i se întâmple.

* * *

Introducerea în dreptul pozitiv și generalizarea principiilor destinate a îndemna inițiativa individuală la fapte altruiste și a redeștepta între membrii societății spiritul de solidaritate, de îndatorire și de simpatie reciprocă, constituie una din problemele legislative cele mai importante ale timpurilor moderne, de la care atârnă buna stare și fericirea omenirii.

Deslegarea cât mai grabnică a acestor probleme este cu atât mai de dorit, cu cât epoca în care trăim este o epocă de crasă generală morală, politică și socială, din care cauză legea are astăzi de îndeplinit o misiune cu mult mai grea și mai vastă, de cât cea pe care a avut-o acum 100 ani în urmă, când s'au elaborat Codicele noastre civile și penale. Pe atunci autoritatea religiei și a moralei era încă neștirbită, înrîurirea lor educativă asupra maselor populare era în plină vigoare, astfel că rolul disciplinar al legii putea fi îndeplinit cu mai mare ușurință.

Epoca actuală însă constituie unul din acele momente critice, în care totul să clatină, totul e pe cale de transformare.

Doi factori găsim mai cu seamă la bazele acestei transformări. Primul este căderea principiilor religioase și morale din rolul lor de povățuitoare a faptelor omenestii, dărâmarea idealurilor politice și sociale, pe care se reazămă elementele civilizației noastre burgheze. Al doilea factor este rădicarea progresivă a unei puteri noi, a puterii mulțimei, a democrației (sufragiul universal). Deasupra ruinei ideilor religioase și politice, cari până atunci o înfrânau, să ridice puterea uriașă a maselor, haotică și amenințătoare, singura suverană a timpurilor prezente.

Așa dar distrugerea credințelor religioase și transformarea progresivă a maselor populare în clase diriguitoare, alcătuiesc cele două fenomene caracteristice ale epocii noastre de tranziție. Dacă este așa, atunci ne întrebăm: cine va îndeplini rolul disciplinar și moralizator exercitat altă dată de religie? cine va pregăti masele populare pentru viața politică și va tempera avânturilor lor anarhice? Evident că nimene altul de cât Codicele de legi. Dar cum oare va putea îndeplini legea această grea misiune educatoare, când știm că ea nu impune principiul binelui ca criteriu pozitiv de conduită socială, când cerințele sale sunt satisfăcute pe deplin numai pur și simplu prin atitudinea pasivă și indiferentă a omului, prin stăpânirea pornirilor răutăcioase și avide ale acestuia față de aproapele său? Dreptul pozitiv nu consacră ca obligatoare practica binelui, căci tendința supremă a sa este de a obține din partea individului nu moralitatea, ci numai legalitatea.

Ce înrîurire moralizatoare pot avea Codicele de legi, și cum se poate întreprinde pe baza lor o operă de asanare și regenerare a moravurilor publice, când, am văzut în capitolul al doilea al acestei lucrări, că legea n'are posibilitate de a con-

trola mai adânc activitatea individuală, nu se poate atinge de sfera «imoralității nedelictuoase», aceasta privind exclusiv numai conștiința personală a individului, pe care el e stăpân absolut?

Omul pe care am încerca să-l moralisăm, ar putea cu drept cuvânt să ne replice: voi îmi vorbiți de onestitate, de corectitudine, de cinste, căutați să-mi infiltrați sentimentele de blândețe, de îndatorire către aproapele, pe când legea și tribunalul nu-mi cere de cât să mă rețiu de a comite fapte calificate ca delictuoase; despre bunătate, cinste și îndatorire pentru altul, legea nu-mi pomenește absolut nimic. Din contra pot fi ori cât de rău, imoral și crud, dacă în același timp, voi fi îndeajuns de șiret ca aceste calități să nu le manifest prin fapte pedepsite de lege, pot trece ușor drept «cetățean-tip» din punctul de vedere al legalității⁽⁶⁹⁾.

Dacă acesta este duhul în care sunt concepute legiurile noastre civile și penale, mai poate fi oare vorba de o înrîurire moralizatoare a lor asupra maselor adânci ale populației? De sigur că nu. Mulțimea nu pricepe subtilitatea distincțiunii dintre drept și morală. Ea înțelege un singur lucru, că sentimentele umanitare, faptele altruiste, cinstea, corectitudinea și onestitatea predicate de morală și religie nu sunt de cât niște simple sfaturi (pia desideria), fără a avea câtu-și de puțin caracter obligator.

Iată dar că distincțiunea pe care logica o face între drept și morală e departe de a fi utilă din punctul de vedere practic, și afară de aceasta, credem, că ea nu exclude posibilitatea introducerii în dreptul pozitiv a principiilor morale de solidaritate socială.

Nu putem termina acest studiu al nostru, care a luat proporțiuni prea mari, fără a reproduce părerile a doi scriitori celebri cu privire la necesitatea de a se elimina din știința dreptului tendințele individualiste actuale și a se îndruma pe o cale umanitară sănătoasă.

Herbert Spencer, unul din cei mai adânci cugețători ai timpului de față a dat la lumină, acum la adânci bătrânețe, o nouă operă pe care el o numește cea din urmă în viața sa, și în care, revenind în parte asupra unor păreri ale sale anterioare, testează oare cum omenirii ultimele sale convingeri. El afirmă că senzațiile au în noi o putere covârșitoare, ear inteligența noastră nu este de cât sluga lor. Din această cauză *educațiunea morală are pentru om o importanță incomparabil mai mare de cât instrucțiunea intelectuală*. Statul, în ori-ce ramură de activitate a sa, legislativă, judecătorească sau administrativă, trebuie să aibă în vedere în primul loc și înaintea tutulor celorlalte interese, disciplinarea și educațiunea morală a poporului. Intocmirile sociale și legiurile cari nu-s în stare a contribui la realizarea acestui scop suprem, nu s'au rațiune de a exista și trebuie privite ca un pericol național. O societate compusă din capacități poate fi cea mai nenorocită din cauza

(69) Distinsul profesor universitar, Ion Tanoviceanu, într-o operă a sa recentă de mare valoare, afirmă de a dreptul că nimic n'a stricat mai mult caracterul românesc de cât legislațiunea noastră exotică și nechibzuită, care e condusă de principiul nefast al favorisării elementelor anti-sociale. Vezi *România sub raportul moral*, 1902, pag. 15 și 41.

ambitiilor, a egoismului neînfrânat al membrilor ei și a luptei încordate pentru trai. Din contră, o societate alcătuită din oameni mediocri sub raportul intelectual poate fi foarte fericită, dacă în relațiile lor reciproce domnește umanitatea, blândețea și spiritul de îndatorire mutuală ⁽⁷⁰⁾.

Domnia capitalismului și legile de fer ale luptei pentru existență, zice scriitorul recent H. Chamberlain, au născut în știință, în filosofie și mai ales în drept «cultul individualismului», care a avut ca consecință mărirea peste măsură a apetiturilor egoiste, răcirea și înăsprirea relațiilor dintre oameni, spoliarea celui mai slab de către cel mai tare, în fine înădușirea orî căror sentimente umanitare de îndatorire reciprocă. Viața omenească a devenit un abis clocotitor de miserie, în care dreptatea mai tot de-auna este învinsă de forță. Tragedia vieții omenești provine tocmai din pricină că tot dreptul nostru public și privat în vigoare este basat nu pe principiile etice, ci pe legile neîndurate ale luptei economice. Oamenii nu mai cunosc marginea pornirilor lor egoiste, din zi în zi devin mai răi, mai lacomi, asemănându-se fiarelor, cari în viața lor întrebunțează numai unghiile și dinții.

Salvarea de multe miserii sociale ce amenință timpul nostru, zice acest scriitor, trebuie căutată în legiferarea sub diferite forme a principiilor umanitare și altruiste menite a desvolta spiritul de solidaritate socială și de îndatorire reciprocă ⁽⁷¹⁾.

Vespasian Erbiceanu

Magistrat, Iași.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BACĂU

Audiențele de la 28 Ianuarie, 4 și 5 Februarie 1903

Președinția D-lui DIONISIE IONESCU, Jude de ședință

Dimitrie Athanasiu cu George Marc

Sentiința civilă No. 67

Convenții sau contracte. — Tocmeală sub Codul Calimach pentru un lucru ce ar putea fi scos din comerț în urmă de către legiuitor. — Nulitate. — Pământ rural. — (Art. 1173 Codul Calimach; art. 7 din legea rurală din 1864).

Donație. — Codul Calimach. — Condițiune de validitate. — Acceptare. — Dania unui pământ rural. — Acceptare tacită prin luare în posesie. — Donatar târgoveț nu sătean. — Donație nulă. — (Art. 7 din legea rurală din 1864).

Prescripție. — Lucru nemisător făcând parte din domeniul public sau scos din comerț. — Dacă legea Calimach permitea prescripția. — Termenul acestei prescripții. — (Art. 1935 și 1936 Codul Calimach).

Donație. — Donație făcută prin act în regulă de o persoană ce nu este proprietara imobilului dăruit. — Prescripție. — Termen. — Condiții. — (Art. 1895 Cod civil).

1. Asemănat art. 1173 din Codul Calimach, este nulă ori ce tocmeală pentru un lucru al căruia comerț se va opri în urmă de către Stăpânire.

⁽⁷⁰⁾ Din nefericire, zice Spencer, la cele mai multe popoare din Europa instrucția intelectuală joacă rolul principal, ear educația morală e lăsată în părăsire, ca și când nu s'ar observa îndeajuns că *intelectualismul*, activând funcționarea sensurilor, aduce după sine mărirea pasiunilor, predominarea sensurilor inferioare asupra celor superioare. De acea tendință către desordine, turburări și destrăbălarea moravurilor e foarte accentuată la intelectuali. La fie care pas ne putem convinge că instrucția intelectuală, fără educație morală, face pe om mai rău de cât este el din firea lui. Vezi H. Spencer, *Facts and Comments*, London, 1902, pag. 66.

⁽⁷¹⁾ Vezi Houston S Chamberlain, *Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts*, 1901, vol. I, pag. 44.

Ast-fel, un înscris din anul 1863, prin care niște viitori soți se invoesc, în vederea căsătoriei ce au proiectat a face, că pământul de clăcășie posedat de viitoarea soție să fie trecut pe numele viitorului soț ce nu avea pământ de clăcășie. la cas când Stăpânirea, cum se svonise pe atunci, va hotărî să dea pământ sătenilor. însă ca proprietatea să rămână tot femeii, o asemenea învoială era nulă după legea Calimach, în vigoare atunci, întru cât legiuitorul, prin art. 7 din legea rurală de la 1864, posteroară acestui înscris, scoate din comerț pe timp de 30 de ani de la promulgarea legii, aceste pământuri.

2. Pentru ca o donațiune făcută sub imperiul legiuirii Calimach să fie valabilă trebuia să fie acceptată de donatar.

3. Donațiunea unui pământ rural, făcut sub Codul Calimach, chiar acceptată tacit de donatar prin faptul că a primit în stăpânire pământul dăruit, nu este valabilă dacă donatarul nu este sătean ci târgoveț.

4. Prescripțiunea începută sub legiuirea Calimach urmează să se reguleze după această lege.

5. După Codul Calimach, în deosibire de condica actuală civilă, prescripția curgea chiar asupra iucrului nemisător ce făcea parte din domeniul public, sau a cărui instrăinare era oprită de lege, însă termenul acestei prescripții era de patruzeci de ani.

6. Un act de danie, de și investit cu toate formele legale, emanând însă de la o persoană străină de proprietatea pământului dăruit, prin sine însuși nu poate conferi donatarului nici un drept de proprietate, însă poate constitui un just titlu pentru a conduce la prescripția de 10 ani, cu condiție însă ca donatarul să fie de bună credință și pământul asupra căruia se exercită posesiunea să fie susceptibil de a fi prescrip.

Ast-fel posesiunea unui pământ rural de către un târgoveț nu poate conduce la prescripție.

Tribunalul,

Având în vedere decisiunea No. 219 din 18 Maiu 1901, prin care Inalta Curte de casație și justiție secțiunea I a trimis în judecata acestui tribunal apelul făcut de Dimitrie Atanasiu din orașul Piatra, contra cărței de judecată No. 279/95 a județului ocol. Hangu din jud. Neamț;

Având în vedere că prin această carte de judecată, numitul Dimitrie Atanasiu, a fost obligat să delase în stăpânirea reclamantului Gheorghe Marc, locuitor din com. Hangu, județul Neamț, o cătime de 200 prăjini pământ clăcășesc, situat în com. Bistricioara din acel județ, loc rămas acestuia moștenire, de la unchiul său după tată, defunctul Vasile Marc, improprietar conform legii rurale din 1864:

Având în vedere conclusiunile orale și scrise ale părților, precum și actele exhibate de apelante în instanță;

Având în vedere că apelantele, cere astă-zî înaintea tribunalului reformarea cărței de judecată a primului judecător, și respingerea acțiunei în revendicare intențată contra sa, de către reclamantele George Marc, întemeiat pe următoarele motive:

1. Că acest pământ l posedă densus încă din anul 1865 în basa unui înscris din 1863 aflat în copie la dosar și legalizat de trib. Iași la No. 8641/96 intervenit între femeea văduvă Maria, fca răposatului Nichifor Diaconu și Vasile Marc, viitorul său soț și moșul reclamantului George Marc, pe contra pagina căruia înscris se află și un act de danie, făcut în anul 1865 Mai 13, de către aceleași persoane, devenite acum soți legiuinți, act prin care i se dăruiește lui, la vecinica stăpânire, pământul coprins în act, în calitate de nepot al femeii Maria Ciucă, născută Nichifor Diaconu, devenită acum soția lui Vasile Marc; Că dacă acest act așa după cum el este redactat și făcut, nu va putea cum va să constituie un titlu valabil, de natură a transmite proprietatea pământului revendicat, fixează cel puțin epoca, când apelantul a început să poseadă pământul revendicat (13 Maiu 1865) de la care epocă până în present fiind mai mult de trei-zeci ani, proprietatea acestui pământ este prescripă. așa în cât acțiunea în revendicare este lipsită de temei;

2. Că în orî ce cas dacă nici aceste două mijloace de apărare, nu vor fi suficiente, invoacă în cele din urmă un act de danie din anul 1879, autentificat de Trib. Neamț la No. 58/79, prin care Maria, văduva defunctului Vasile Marc, dăruiește reșosatului său D. Atanasiu, apelantul de azi, care primește, tot pământul său în întindere de pălmas, posedat conform legii rurale în comuna Bistricioara, anexa Grințestilor din județul Neamț, care nu este de cât locul în litigiu, și că acest pământ fiind posedat de dînsul, de la această dată până în prezent, cu bună credință și sub nume de proprietar, opune reclamantului George Marc, prescripțiunea de 10 ani, și cere și din acest punct de vedere, respingerea acțiunii în revendicare ca ne întemeiată;

Avînd în vedere că din certificatul Primăriei com. Hangu din județul Neamț No. 514 din 1 Martie 1895 se stabilește că pământul în litigiu, două fălci și 40 prăjini este rural; Că în acel pământ defunctul Vasile Marc a fost improprietaryt prin legea rurală din 1864, în com. Bistricioara, după cum aceasta rezultă, din tabela lit. A a comunei respective, unde numitul este trecut cu această întindere de pălmas la No 1017;

Avînd în vedere că reclamantul George Marc, intimat azi în apel, este nepot de frate al defunctului Vasile Marc;

Că el fiind sătean, cultivator de pământ, domiciliat în comuna Hangu, județul Neamț și filiațiunea lui, fiind recunoscută și necontestată de apelant, pământul revendicat i se cuvine lui, ca unic moștenitor al defunctului Vasile Marc;

Avînd în vedere și opunerile făcute de către apelantul Dimitrie Atanasiu, în baza actelor prezentate și menționate mai sus;

Considerând că înscrisul din 18 Decembrie 1863, nu este alt ceva, de cât o tocmeală intervenită între văduva Maria Ciuculia, născută Nichifor Diaconu și defunctul Vasile Marc, în vederea căsătoriei ce aceste două persoane, erau pe cale de a contracta; Că prin această tocmeală viitorii soți, stipulau, că pământul, casa și livada de clăcăsie, ce numita Maria, posedă în satul Bistricioara din ținutul Neamțului să fie trecute pe numele viitorului său soț Vasile Marc, care era din alt sat și nu avea pământ, în cazul când, stăpânirea, după cum se auzise pe atunci, va hotărî a da pământ sătenilor, cu condițiune însă, ca proprietatea acestui pământ să rămână tot femeii sale Maria, iar după moartea lor, în cazul când ar avea copii, acest pământ să treacă în deplină proprietate, a nepotului acestei femei Dimitrie Atanasiu apelantul de astăzi;

Considerând că în anul următor 1864, promulgându-se legea rurală, defunctul Vasile Marc a fost improprietaryt cu două fălci și 40 prăjini pământ în satul Bistricioara, și trecut în tabela litera A a acelei comune;

Că cu această ocaziune, ambii soți, care acum contractaseră căsătoria, pe verso pagina acestui înscris, alcătuesc în anul 1865 Maiu 13, o nouă tocmeală, față de martorii semnați în act, prin care recunoscând din nou, că pământul trecut în tabela litera A pe numele lui Vasile Marc, este al femeii Maria Vasile Marc, născută Diaconu, dăruiesc de comun acord pământul acesta, nepotului Mariei Vasile Marc, trădându-i și stăpânirea cu obligațiunea de a respecta legiuirea rurală și a plăti dările cuvenite, cărmuirii, ne rezervându-și pentru dînsii de cât dreptul de a locui în casă până la moarte;

Considerând că în ce privește înscrisul din anul 1863, orî care ar fi denumirea ce ar voi să dea apelantele acestui act, fiind făcut sub imperiul Codului Calimach, față cu dispozițiile art. 1173 din această legiuire, dînsul nu poate avea nici o valoare juridică întru cât acest articol, declară nulă, orî și ce tocmeală, pentru un lucru, a căruia comerț, se va opri la urmă de către stăpânire, și art. 7 din legea rurală din 1864 posterioară acestui înscris scoate din comerț, timp de 30 ani, de la promulgarea legii, pământurile date sătenilor în virtutea acestei legi, oprind orî ce fel de înstreinare a acestor

pământuri, față de alt cine-va, de cât către comună sașă vre-un alt sătean; că în afară de aceste considerațiuni, văduva Maria Ciuculia, născută Nichifor Diaconu, ne avînd asupra acestui pământ de cât un drept de posesiune, rămas de la părinții săi, care clăcășiseră pe acest pământ, nu puteau dispune de dînsul ca un adevărat proprietar; că ast-fel fiind, din momentul ce defunctul Vasile Marc, soful acestei femei a fost improprietaryt în anul 1864, și trecut în tabela litera A, ca proprietar pe întinderea acestui pământ, această tabelă constituie pentru dînsul, indiferent de învoeală ce ar fi avut, anterior cu femeia lui asupra acestui pământ, un titlu ne contestat de proprietar și apelantul nu putea pretinde că proprietatea pământului a rămas tot a mătusei sale, Maria Vasile Marc, în baza înscrisului din 1863;

Considerând că nici tocmeala din 13 Maiu 1865 prin care soții Maria și Vasile Marc dăruiesc împreună apelantului Dumitru Atanasiu, pământul cu care Vasile Marc, fusese improprietaryt conform legii rurale nu poate profita acestuia întru cât această danie, după cum rezultă din copriusul actului nu a fost acceptată de apelant, condițiune cerută pentru validitatea donației și sub legiuirea Calimach;

Că chiar dacă am considera, că apelantul a consimțit în mod tacit la această donațiune, prin faptul că a primit în stăpânire pământul dăruit, totuși acest act de donație, față cu dispozițiile art. 7 din legea rurală, care oprește înstreinarea pământurilor rurale, față de alte persoane de cât comunei, sașă un alt sătean, este nul și de nul efect, întru cât apelantele Dimitrie Atanasiu, nu avea calitatea, să dobîndească acest pământ, ne fiind sătean, ci tîrgoveț, după cum rezultă din numeroasele sale acte și petițiuni, aflate în dosar, și din care se constată că dînsul era orașan, domiciliat în orașul Piatra;

Că în ce privește prescripțiunea, longi temporis, invocată în subsidiar și începînd cu data actului de danie de mai sus, 13 Maiu 1865, dînsa fiind începută sub imperiul legiuirii Calimach, conform art. 1911 din Codul civil urmează a se regula după această lege;

Considerând că după legiuirea Calimach, în deosebire de condica noastră civilă, prescripțiunea curgea, chiar asupra lucrului nemiscător ce făceau parte din domeniul public, sașă a căror înstreinare era oprită de lege; că conform art. 1935 și 1936 din această lege, termenul acestei prescripțiuni era însă de patruzeci de ani;

Considerând că de la 13 Maiu 1865 și până la 13 Februarie 1895, data intentării acțiunii de către reclamantele George Marc, n'a trecut însă de cât 29 ani și 9 luni, așa în cât nici această prescripțiune, nu poate fi invocată de către apelantele Dimitrie Atanasiu;

În ce privește ultimul motiv, invocat, basat pe actul de donație din 1879, dat apelantului de către mătusa sa, Maria văduva lui Vasile Marc și prescripția de 10 ani, întemeiată pe acest titlu, conform art. 1895 din Cod. civil;

Considerând că acest act de donațiune, de și investit cu toate formele legale, emanînd însă de la o persoană streină de proprietatea lucrului dăruit, prin sine însuși nu poate conferi apelantului, nici un drept de proprietate asupra pământului revendicat; că el ar putea totuși constitui un just titlu, pentru a conduce pe apelant, la prescripțiunea de 10 ani, dacă și cele lalte condițiuni prevăzute de lege, ar fi întrunite în persoana lui;

Considerând că pentru a putea prescrie prin 10 ani de posesiune, se cere pe lângă just titlu și buna credință, din partea celui ce posedă; Că în afară de aceste condițiuni, trebuie ca și lucrurile asupra cărora se exercită posesiunea să fie susceptibile de a fi prescise;

Considerând că fără a ne mai ocupa de buna sașă reaua credință a apelantului Dimitrie Atanasiu, pământul revendicat de la acesta fiind pământ rural, cu care defunctul Vasile Marc a fost improprietaryt în anul 1864 și trecut în tabela litera A; că aceste pământuri fiind declarate prin art. 7 din legea rurală, inalienabile, timp de 30 ani, de la promulgarea legii, în tot acest timp ele sunt imprescriptibile;

Că de și înstrăinarea acestor pământuri, este permisă în mod excepțional între săteni și către comună, în condițiunile legii din 15 Februarie 1879 pentru menținerea și executarea art. 7 din legea rurală din 1864; din actele aflate în dosarul cauzei, după cum s'a prezăcut mai sus în această hotărâre, rezultând că Dimitrie Atanasiu, apelantul de astăzi, n'a fost și nu este sătean, agricultor de pământ, ci târgoveț și domiciliat în orașul Piatra, dânsul n'a putut prin urmare să dobândească nici prin această prescripțiune, pământul revendicat de reclamantul George Marc:

Pentru aceste considerente redactate de d-l jude de sedință, Dionisie Ionescu, tribunalul, respinge apelul, etc.
(ss) Dionisie Ionescu, G. D. Theodor

Observație. — Punctele din sentința tribunalului, cu privire la nulitatea convenției relativă la pământul rural, nu suferă nici-o îndoială. Art. 1173 din Codul Calimach (880 C. austriac), la care tribunalul face aluzie, se exprimă în termenii următorii: «Dacă se va încheia tocmeală pentru un lucru a căruia comerț se va opri în urmă de către Stăpânire, mai înainte de trădarea lui, rămâne tocmeala *resuflată*», adică nulă, după terminologia de astăzi.

Tribunalul mai decide încă, între altele, că, sub Codul Calimach ca și astăzi, donațiunea pentru a fi validă, trebuia să fie acceptată de donatar. «*Neque donationem sine acceptione intelligi posse*», țice Cicerone (Topic., cap. 8). Legea 55, Dig., *De oblig. et actionibus*, țice de asemenea: «*In omnibus rebus quae dominium transferunt, concurrere oportet affectus ex utraque parte contrahentium; nam sive ea venditio, sive donatio, sive conditio, sive alia quaelibet causa contrahendi fuit, nisi animus utriusque consentit, perducitur ad effectum in quod inchoatur, non potest*».

Așa dar acceptațiunea donațiunii trebuia să existe și la Romani, pentru-că donațiunea este un contract ⁽¹⁾, iar nu *un act*, după cum impropriu se exprimă art. 801 din Codul civil. Solemnitatea acceptărei era însă necunoscută dreptului roman. Ea este de origină franceză și se datorește numai defavoarei și urei cu care erau privite altă dată darurile între vii, din cauză că ele fac să iasă bunurile din familie. (Cpr. Moulton, II, 657. Arntz, II, 1871. Troplong, *Don. et testaments*, II, 1087).

În vechia noastră legislație nu se cere o acceptare expresă din partea donatarului, ci numai trădarea lucrului în posesiunea lui. (C. Iași, *Dreptul* din 1885, No. 69). Curtea din Craiova a decis, de asemenea, că, sub Codul Caragea, darul nu devenea perfect de cât prin acceptarea lui. Se înțelege însă că, sub această legislație, ca și sub Codul Calimach, acceptarea putea să rezulte din faptul primirii lucrului dăruit de către donatar. Cu alte cuvinte, acceptarea nu avea nevoie de a fi expresă și solemnă. (Veđi t. IV a Coment. noastre p. 121, nota 2).

Trecem acum la punctele din sentința tribuna-

lului relative la prescripție. Orî ce prescripție începută sub Codul Calimach se regulează după acest Cod, chiar dacă legea nouă hotărăște un alt termen, fie chiar și mai scurt. Art. 1911 este formal în această privință.

Va să țică, legiuitorul nostru consideră prescripția începută ca un drept câștigat. Aceasta este o excepție de la adevăratele principii; căci, drept vorbind, numai când prescripția este îndeplinită sub legea veche, dreptul poate fi considerat ca dobândit sau câștigat. Legiuitorul ar fi putut deci foarte bine să aplice legea nouă la prescripțiile începute sub legea veche, fără a leza dreptul nîmărui. Mai mult încă, în lipsa unui text expres, după cum este art. 1911, judecătorul ar fi fost obligat să aplice legea nouă la prescripția achisitivă sau liberatorie începută sub legea veche, pentru-că legile privitoare la prescripție fiind prin esența lor de interes public și social, au efect retroactiv, și acei în folosul cărora prescripția ar fi curs, n'ar fi avut nici-un drept de opus legii nouă, pentru-că legiuitorul nu regulează dreptul lor, ci acel al societății. Cu-toate-acestea, Codul nostru a dispus alt-fel.

După aceste principii, expres consacrate de legiuitorul nostru prin art. 1911, s'ar putea foarte bine întâmpla ca judecătorii să aplice astăzi o prescripție mai lungă de cât cea statornicită de legea actuală, pentru că Codul nostru n'a reprodus dispoziția din Codul francez, care reduce la 30 ani toate prescripțiile vechi mai lungi. Tribunalul din Bacău face aplicația acestui principiu la lucrurile publice, care, după art. 1936 din Codul Calimach, se prescriau prin 40 de ani. Iată, cum se exprimă acest text: «Cele nemîșcătoare publice lucruri, și cele bisericesti și mănăstiresti, cum și a spitalelor, și a altor de obște folositoare case, precum și cele particularnice ale Stăpânitorului și a orașelor, se dobîndesc prin usucapie în termen de *patru-zeci ani*, iar cele mișcătoare, în termen de *trei ani*». Art. 1935 din același Cod dispune, de asemenea, că tot prin patru-zeci de ani se dobîndesc și lucrurile a căror înstrăinare este oprită prin lege, sau testament.

Această prescripție de 40 ani, opera împăratului Anastasie, are de scop de a atinge, într'un mod general, toate acțiunile care nu erau prescriptibile prin trei-zeci de ani. Această prescripție de 40 de ani se aplica la Romani acțiunii ipotecare (L. L. 3 și 7, Pr., Cod. *De prescript. XXX vel. XL annorum*, 7, 39), bunurilor particulare ale Împăratului (L. 14, Cod., *De fund. patrim.*, 11, 61), bunurilor bisericelor sau stabilimentelor de bine-facere (Nov. 91 și 131, cap. 6), etc. ⁽²⁾. Precum vedem, dispozițiile Codului Calimach nu sunt, în această privință, de cât o imitație a dreptului roman.

D. Alexandresco

⁽²⁾ Cpr. Ruben de Couder, *op. cit.*, I, p. 200.

⁽¹⁾ Conform: Goudsmit, *Cours des Pandectes*, I, p. 188 nota 1. R. de Couder, *Dr. rom.*, I, p. 201, nota 4 (ed. a 7, 1888). *Contra*: Savigny, *System des heutigen römischen Rechts*, IV, § 160.

Toastul ridicat de d. decan Mihail Antonescu

La banchetul advocaților

In seara de 7 Noembrie 1903

Iubiți confracți,

Cred că acum pentru întâia oară un număr așa de însemnat de advocați se întrunesc la o masă comună ca să vorbească de păsurile lor, de speranțele lor și poate de iluziunile lor. Această adunare intimă este un semn de afecțiune, de confraternitate. Și este un bun semn, căci numai prin iubire și stimă reciprocă, numai eșind din izolarea noastră, vom reuși să ne ocupăm, nu numai de interesele personale ale fie-căruia din noi, ci și de interesele comune ale corpului advocaților.

Toți constatăm cu mulțumire că de cât-va timp un curent nou se manifestă printre noi. Acest curent se poate resuma în două idei: a) eliminarea politiceii din advocatură și prin urmare din justiție; b) strângerea raporturilor dintre advocați pentru îngrijirea de interesele lor comune.

Politica este conducătoarea națiunilor, conducătoarea lumii; însă pentru ca ea să producă bune rezultate este necesar a se mărgini în limitele ce i-au fost desemnate de rațiune și lege. Indată ce trece peste aceste limite politica nu face de cât rău. Ea devine tiranică, sdrobind independența și oprind progresul celor-lalte instituțiuni.

Toți cunoaștem rezultatele rele ce a produs amestecul politiceii în corpul advocaților. Nu e nevoie să le enumerăm pe toate. Este destul să semnalăm ca exemplu bănuiala gravă aruncată asupra advocaților că ei ar influența justiția prin autoritatea lor politică. Această bănuială nu s'a manifestat numai într'un mod vag, ci s'a concretizat în proiecte de legi, cari tind nici mai mult, nici mai puțin de cât ca să lovească pe advocați de o quasi incapacitate de a ocupa locurile de frunte în politica țării. Ceea-ce ar fi nedrept pentru advocați și prejudiciabil pentru marile interese ale țării, căci de sigur advocații prin caracterul lor, prin studiile lor enciclopedice, prin cunoștințele lor de legi și prin practica lor continuă în mijlocul vicisitudinilor omenești, trebuie să fie chemați a lua o parte însemnată la direcțiunea politică a țării, după cum s'a făcut de la edificarea Statului modern și până acum, după cum se face în toate țările libere.

Pentru a înlătura ori-ce fel de bănuială că advocații ar introduce politica în justiție, D-voastre ați luat deciziunea fermă de a arăta tuturor că înțelegeți a elimina cu desăvârșire politica din palatul justiției. Și primul semn în acest sens l'ați dat cu ocaziunea alegerei de la 12 Octombrie trecut, care va rămâne o zi memorabilă în analele baroului; căci de astă-dată lupta noastră a fost desbrăcată de ori-ce considerațiune și de ori-ce patimă politică. Triumful n'a putut fi revendicat de nici un partid, el va aparținut numai d-voastre ca advocați, fără ură și fără pasiune. Și de aceea după proclamarea rezultatului n'a mai fost nici învingători nici învinși. Toți ne-am strâns mâna cu iubire și cu stimă hotărâți a lucra împreună pentru interesele corpului, pentru binele justiției.

Aceasta este un câștig imens pentru noi, căci am dat probă că corpul advocaților are un suflet,

are o voință. Datori suntem a ne orienta în viitor după principiul care a triumfat la 12 Octombrie, fiind convinși că numai eliminând politica din palatul justiției, vom avea o adevărată justiție.

Trebue să se știe de toată lumea că la bara tribunalelor și curților nu au trecut de cât argumentele și știința, că advocatul când intră în palatul justiției trebuie să se desbrace de mantia sa politică.

Strângerea raporturilor dintre noi, solidarizarea tuturor advocaților este a doua idee a căreia realizare o urmărim.

Solidarizarea noastră însemnează să ne preocupăm nu numai de interesele noastre personale, ci și de marile interese ale ordinului, să căutăm ca probitatea și știința să fie atât patrimoniul fie-căruia cât și patrimoniul general al corpului advocaților pentru ca strălucirea numelui de advocat să nu fie atinsă prin greșelile vre-unuia dintre noi. Solidaritatea noastră mai însemnează ca nedreptatea ce s'ar face unuia să se repercuteze asupra tuturor și să considerăm ca o atingere adusă ordinului, ori-ce atingere s'ar aduce dreptului fie-căruia.

Și fiți siguri, iubiți confracți, că în realizarea operei ce am întreprins, vom fi secondați de magistrați, pentru că autoritatea și prestigiul nostru adaogă la autoritatea și prestigiul justiției.

Magistrații sunt nu numai judecătorii cauzelor ce pledăm, ei sunt și judecătorii noștri, care pledăm după cum și noi suntem judecătorii lor. Ambele instituțiuni se completează și se controlează reciproc. Nu poate să existe bună justiție fără buni judecători și fără buni advocați. Armonia între aceste două elemente este necesară pentru ca munca comună a judecătorilor și a advocaților să aibă de rezultat triumful justiției.

Noi advocații nu putem de cât să dorim această armonie. Cred că și din partea magistraților există acelaș sentiment, căci trebue să recunoaștem că adevărații judecători, aceia cari sunt gloria magistraturei române, au ținut tot-d'a-una la bunele raporturi cu advocații, făcând tot posibilul a ne facilita îndeplinirea importantei noastre misiuni.

De aceea voiți uni în acest toast pe magistrați și pe advocați.

Urez din toată inima deplin progres ambelor instituțiuni pentru binele justiției și fericirea țării.

SCRISOARE DESCHISĂ

Primum din partea Directorului nostru următoarea scrisoare căreia ne grăbim a'i face loc în coloanele ziarului:

Domnule Prim-redactor,

Vă rog cu multă insistență a mulțumi din parte-mă d-lui V. Athanasovici, de gracioasa invitare ce mi-a făcut de a asista la banchetul baroului de Ilfov.

Cauza pentru care n'am putut veni și nici măcar răspunde la această invitare este că fiind mai mult timp absent din Iași, nu am luat cunoștință despre ea de cât a doua zi după banchet.

Necetind absolut nici un diar, de și primesc mai multe, mărturisesc, cu toată rușinea mea, că nu am avut nici o cunoștință despre această sârbătoare frățească, la care regret din suflet că nu am putut asista.

Sunt convins că noul decan, împreună cu noul consiliu care se compune din mai multe ilustrațiuni ale baroului Capitalei, va fi la înălțimea misiunii sale, și va ști să rădice prestigiul de care acest corp trebuie să se bucure în ramura judecătorească.

Primiți, vă rog, o strângere de mână amicală

Iași, 9 Noembrie 1903

D. Alexandresco